

ЕЛЕКТРОФІЗИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ВЛАСТИВОСТІ СИСТЕМИ $\text{SrPbO}_{3-\delta}$ З КАТІОННИМ ТА АНІОННИМ ЗАМІЩЕННЯМ

Солопан С.О., Дрозд В.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Відкриття 1986 р. високотемпературної надпровідності (ВТНП) у купраті $\text{La}_{2-x}\text{Ba}_x\text{CuO}_4$ призвело до створення нового напрямку в хімії та фізиці, пов'язаного із всебічним дослідженням ВТНП оксидів. На сьогоднішній час вони знаходять все ширше застосування в техніці та мікроелектроніці, що в свою чергу висуває на передній план завдання, пов'язані з пошуком нових ВТНП сполук із високими та сталими надпровідними та фізико-хімічними характеристиками прийнятними для практичного застосування.

Зацікавленість дослідників плюмбатом стронцію $\text{SrPbO}_{3-\delta}$ із орторомбічно спотвореною кристалічною ґраткою типу перовскіту пояснюється, по-перше, відкриттям надпровідності в плюмбатах $\text{BaPb}_{1-x}\text{Bi}_x\text{O}_{3-\delta}$, і по-друге, непідтвердженими повідомленнями про кімнатну надпровідність в $\text{Cu}_{24}\text{Pb}_2\text{Sr}_2\text{Ag}_2\text{O}_x$ та $\text{Ag}_x\text{Pb}_6\text{CO}_{9\pm\delta}$.

Метою нашої роботи було синтез та дослідження електрофізичних та структурних параметрів плюмбату $\text{SrPbO}_{3-\delta}$ із катіонним та аніонним типом заміщення: $\text{SrPbO}_{3-x}\text{F}_x$, $\text{K}_x\text{Sr}_{1-x}\text{PbO}_{3-x}\text{F}_x$ ($x = 0,1; 0,25; 0,5$); $\text{SrPb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_{3-\delta}$ ($x = 0,05; 0,1; 0,2; 0,3; 0,4; 0,5$), $\text{Sr}_{1-x}\text{K}_x\text{Pb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_{3-\delta}$ ($x = 0,05; 0,1; 0,2; 0,3; 0,4; 0,5; 0,6; 0,7$).

Вибір аніонних та катіонних замісників мотивувався близькими ефективними йонними радіусами O^{2-} (1,40 Å) та F^{-} (1,330 Å); Pb^{4+} (0,775 Å) та Cu^{2+} (0,730 Å), K^{1+} (1,640 Å), Sr^{2+} (1,440 Å) та можливістю одержання сполук з дефектами в аніонній та катіонній підґратках, а також вимогою правила збереження електричного балансу.

Серії сполук було синтезовано за стандартною керамічною методикою; введення фтору до складу сполуки $\text{SrPbO}_{3-x}\text{F}_x$ проводили як з використанням фторвмісних вихідних реагентів (PbF_2 , KF , SrF_2) так і шляхом фторування керамічних зразків $\text{SrPbO}_{3-\delta}$ у газовій фазі (за допомогою NH_4HF_2 при 300°C). Знайдено, що найкращим фторуючим агентом є фторид стронцію.

Умови синтезу керамічних зразків оптимізовано методом ДТА/ТГ. Фазовий склад одержаних зразків встановлено методом РФА, розраховано параметри їх кристалічних ґраток. Резистивні властивості досліджено у інтервалі температур 300-77К. Киснева стехіометрія одержаних зразків досліджена методом йодометричного титрування.

Всі одержані системи є гомогенними, окрім $\text{K}_x\text{Sr}_{1-x}\text{Pb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_{3-\delta}$, область гомогенності якої лежить в межах $0 \leq x \leq 0,3$. Показано, що параметри кристалічної ґратки зростають із збільшенням ступеня заміщення для $\text{SrPbO}_{3-x}\text{F}_x$ та $\text{K}_x\text{Sr}_{1-x}\text{Pb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_y$, тоді як для систем $\text{SrPb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_y$ та $\text{Sr}_{1-x}\text{K}_x\text{PbO}_{3-x}\text{F}_x$ спостерігається зменшення параметрів із ростом x .

Електропровідність нелегованого плюмбату $\text{SrPbO}_{3-\delta}$ зазнає зміни від металічного до напівпровідникового типу при ~ 125 К, всі дослідженні систем з $x \leq 0,05$ в інтервалі температур 77-300 К мають металічний тип провідності, який змінюється на напівпровідниковий для $x > 0,05$ ($\text{SrPb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_{3-\delta}$); $x > 0,1$ ($\text{SrPbO}_{3-x}\text{F}_x$ та $\text{Sr}_{1-x}\text{K}_x\text{Pb}_{1-x}\text{Cu}_x\text{O}_{3-\delta}$); тоді як зразки у системі $\text{K}_x\text{Sr}_{1-x}\text{PbO}_{3-x}\text{F}_x$ мають металічну провідність в усьому інтервалі заміщення.